

успішним у справі самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Барт Р. S/Z. Москва: Академический проект, 2009. 373 с.
2. Бауман З. Текучая современность. Санкт-Петербург: Питер, 2008. 240 с.
3. Бедаш Ю. Пространственная идентичность в эпоху глобализации. Топос. 2006. №1. С.169–174.
4. Бек У. Общество риска. На пути к другому модерну. Москва: Прогресс-Традиция, 2000. 384 с.
5. Бергсон А. Творческая эволюция. Материя и память. Минск: Харвест, 1999. 412 с.
6. Гидденс Э. Судьба, риск и безопасность. THESIS. 1994. Вып. 5. С. 107–134.
7. Деррида Ж. Различие. Деррида Ж. Голос и феномен. Санкт-Петербург: Алетейя, 1999. 208 с.
8. Дронов А. Прагматика и деконструкция. Топос. 2009. № 1 С. 114–119.
9. КессидиФ.Х. Сократ. Москва: Мысль, 1988. 220 с.
10. Малкина С. М. Интерпретативные стратегии деконструкции. Саратов: Научная книга, 2004. 36 с.
11. Монаков А. М. Этнос и этническая идентичность. Вестник Московского университета. Серия 7.Философия. 2008. № 1. С. 72–91.
12. Рашковский Е. Бергсон и Тойнби, или «Оматерии» исторического знания. Логос. 2009. № 3. С. 155–162.
13. Тоффлер Э. Метаморфозы власти. Москва: АСТ, 2004.672 с.

МЕТАФІЗИКА І КУЛЬТУРА: ОБРІЙ КОРЕЛЯЦІЇ

Яценко Олена Дмитрівна

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту та

інноваційних технологій соціокультурної діяльності

Історико-філософського факультету

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

Що таке метафізика? В сучасному гуманітарному дискурсі цей термін за емоційними конотаціями відповідає ненормативній лексиці. Лазарев Ф.В. зазначає наступне: «Питання про потрібність і корисність метафізики як вчення про гранично загальні поняття і основоположні думки - це найчастіше відкрите питання. Бували епохи (в тому числі - наша), коли метафізика викликала справжню ідіосинкразію серед інтелектуальної еліти» [8]. Можливо, метафізика - це архаїчний витвір колективної свідомості, актуальність якого в сучасному інформаційному суспільстві є вельми сумнівною? Дійсно, існує певна *проблема легітимізації метафізики* як найбільш фундаментального метанаративу нашої ментальності.

З середини ХХ ст. метафізика переживає дійсно пекельні часи нищівної критики. І проблема її захисту та легітимізації залишається так

само актуальною. Так, прагнення відмови від метафізичного обґрунтування істини продукує розвиток дефляційних моделей пізнання, сумнівних в своїх інтенціях та результативності. З огляду на історичну традицію критики метафізики, своєрідною її адаптацією до сучасного світу є тенденція її інтерпретації як мета-нарративу, великої оповідки про істину, сутність, ідентичність, свободу та ін. Постмодерна критика метафізики абсолютизує соціальні техніки детермінації універсальних категорій. Відповідно, смисловою конструкцією сучасної культури стає «метафізика відсутності», або безособова онтологія. З огляду на таку світоглядну установку справедливим видається твердження про характер сучасної соціокультури як «апологетики апокаліптичного світу».

Постмодерна епоха «великого синтезу» передбачувано продукує аргументи на користь об'єднання природничих наук із метафізикою та теологією [5]. Доцільність такого поєднання пояснюється ієрархією родових сутностей, критичний аналіз яких сприятиме розвитку філософії науки. Тому закономірно, що критика метафізики часто супроводжується закликами до реформації її методології, а саме обґрунтуванні необхідності перетворення інтелектуальної традиції в емпіричну, що по суті, проектує метафізику нового зразку. Яким чином абстрактні знання пов'язані із конкретними вчинками? Сутність цього зв'язку сформована і структурована відповідними здібностями та вправліннями, що є відбитком імпліцитної метафізики розуму і знання. Відповідно, будь-яке практичне знання метафізично вмотивоване. Адепти натуралістичних концепцій стверджують, що істинними є тільки ті теорії, що мають придатні для спостереження наслідки [4]. Суперечлива позиція в цілому, а відносно сутності метафізики – безнадійна.

Критична теорія в своєму розвитку прагне до метафізично нейтрального варіанту методології. Проте ігнорування метафізичних передумов проковує особливі труднощі щодо філософських досліджень, особливо в руслі критичного реалізму. Протягом першої половини ХХ століття основною метою аналітичної метафізики було сформулювати та захистити реалізм. Ідеалісти вважали, що все, про що розум міг усвідомлювати, повинно бути певним чином ментальним або розумовим. Разом з тим, аналітико-континентальний розкол сучасної філософії актуалізує медіативні функції метафізики, що пояснює зв'язок між натуралістичними теоріями та етикою людського суспільства. Природа і сутність цього зв'язку далека від однозначного визначення, але його наявність формує чітку перспективу важливих для світової спільноти філософських розвідок. Розподіл аналітичної метафізики на натуралістичну та ненатуралістичну здійснюється відповідно до очевидності та переконливості наслідків її онтологічних тверджень та характеру кореляції з науковою методологією пізнання. Відповідно, натуралістична метафізика є доцільним інтелектуальним зусиллям, цінність якого легітимізована соціумом; ненатуралістична метафізика передбачає інші стандарти розвитку, а саме через підвищення

ясності та точності висловлювання теорій.

Проте описова метафізика є ілюзією універсального знання, оскільки без аналітики сутностей першого порядку будь-яка філософська концепція стає взірцем «кругової поруки» аргументів, що не дає відповіді, а примножує коло запитань. Метафізичне знання складно назвати монолітним, швидше навпаки, метафізика як філософська наука пропонує множину змістовних теорій та корисних ідей. Плюралізм метафізичних теорій часто виступає предметом критики як показник псевдо-реалістичності, недоказовості та хиби її положень. Таку множину можливо пояснювати як комплекс функціонально або евристично еквівалентних дискурсів, кожен з яких містить достатній потенціал для пізнання світу як цілості і його окремих феноменів.

Метафізика як гранично абстрактний спосіб пізнання світу є полем філософських баталій між спекулятивним реалізмом, що прагне пізнати світ неупереджено, та феноменологією, що обмежує знання сферою суб'єктивності [2]. Проблема концептуалізації феноменальних величин ґрунтується на метафізичній категоріальній парі кількості та якості, а також неможливості демонстративних уявлень про деякі наші феноменальні відчуття. Таким чином, розрив між феноменальним та фізичним світом потребує метафізичного методу обґрунтування. Згадаємо, що М. Гайдеггер актуалізує проблему подолання метафізики та/або необхідності її аутентичного розвитку. Але таким чином створює артикуляцію негативної метафізики. Метафізика як метод інтелігібельної спекуляції піддається суттєвій критиці і з огляду на абстрактність, граничність категоріального апарату, і відповідно до її невизначеного прагматичного призначення, оскільки універсальне в сучасному дискурсі означає дієвий зв'язок, відтворюваність якого дає необхідні підстави для практики технології та виробництва.

Чудову метафору для ілюстрації специфіки суто наукового та метафізичного пізнання пропонує Аманда К. Брайт з Лісабонського університету: «Можна сказати, що вчені прагнуть до фотографії світу з надвисокою роздільною здатністю. Замість фотографа наш метафізик був би чимось на зразок імпресіоністів» [1].

Нескладно помітити, що вся західноєвропейська метафізика - це виклик проти поганої нескінченності, прагнення осягнути розумом, впорядкувати, а отже підкорити часо-просторовий горизонт. Концепція сутності простору передбачає наявність елемента, здатного створити систему, і, відповідно, можливості подальшої локалізації предмета. Культура – це такий збір простору в інтелігібельній конструкції. Це специфічний характер людського буття у Всесвіті, такий спосіб перебування у світі.

Список використаних джерел:

1. Bryant A. K. What's Metaphysics All About? <https://iai.tv/articles/what-is-metaphysics-all-about-auid-870>

2. Girardi L. Phenomenological Metaphysics as a Speculative Realism. *Journal of the British Society for Phenomenology*, 2017. Volume 48. Issue 4. P. 336-349. <https://doi.org/10.1080/00071773.2017.1362778>
3. McLeod M., Parsons J. Maclaurin and Dyke on Analytic Metaphysics. *Australasian Journal of Philosophy*, 2013. Volume 91. Issue 1. P. 173-178. <https://doi.org/10.1080/00048402.2012.730534>
4. Reeves C. Beyond the Postmetaphysical Turn: Ethics and Metaphysics in Critical Theory. *Journal of Critical Realism*, 2016. Volume 91. Issue 1. P. 217-244. <https://doi.org/10.1080/14767430.2016.1171666>
5. Thomas O. Metaphysics and Natural Science. *Theology and Science*, 2009. Volume 7. Issue 1. P. 31-45. <https://doi.org/10.1080/14746700802617113>
6. Zimmerman D. W. Metaphysics. <https://www.britannica.com/topic/metaphysics>
7. Ihnat'yev V.A. Neklasychna metafizyka. *Filosofiya nauky: tradytsiyi ta innovatsiyi*, 2012, No 1 (5). P.117-125. [in Ukrainian]
8. Lazarev F.V. Metafizika kak traditsiya v myslitel'noy kul'ture. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/89729/50-Lazarev.pdf?sequence=1>. [in Russian]

CULTURAL STUDIES

НІМЕЦЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО У ГАЛИЧИНІ В КОНТЕКСТІ ПОЛІЕТНІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА РЕГІОНУ

Романюк Леся Богданівна
ORCID 0000-0003-0206-7420

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
кандидат мистецтвознавства, доцент
leromanyk@ukr.net

Галичина здавна була територією де співіснували, взаємодіяли, взаємодоповнювалися культури різних етносів: українського, польського, німецького, єврейського, вірменського, караїмського та ін. Після приєднання до Австрійської імперії Габсбургів характеру масовості набула міграція до Галичини етнічних німців, що було зумовлено потребою активного економічного розвитку та ідеєю, виплеканою в середовищі імперських кіл, поступової культурної германізації цієї землі. Нова хвиля німецької колонізації до Галичини розпочалася орієнтовно 1772 року [1]. Імператор Йосиф II у 1781 році видав спеціальний колонізаційний патент, який звільняв колоністів від податків на 10 років, та надавав кожному дім з господарськими прибудовами, землю, худобу та знаряддя праці. Цим патентом також було гарантовано охорону віри новоприбулих колоністів.